

УДК 368, 330.322

JEL Classification: G11, G22, O16

Шаповал Л.П.¹*канд. екон. наук, доцент
доцент кафедри обліку та фінансів**E-mail: shapoval26@meta.ua***Капленко Т.С.¹***здобувач освітньої ступеня «магістр»**E-mail: taniakaplenko9825@gmail.com***Рудик В.К.²***д-р екон. наук, доцент**доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування
та електронних платіжних систем*¹*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Кременчук, Україна*²*Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна*

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Анотація

Стаття присвячена актуальній проблемі ефективного управління інвестиційним потенціалом страхової компанії в умовах необхідності змін у державному законодавстві. Метою статті є комплексна оцінка рівня інвестиційного потенціалу страхової компанії. Розглянуто нову модель державного інвестиційного регулювання страхового ринку. Об'єктом дослідження обрана страхова компанія, оскільки на фінансовому ринку страховики є найбільшими інвестиційними інститутами.

При проведенні дослідження було застосовано загальнонаукові методи: системний, комплексний – під час дослідження процесу управління інвестиційним потенціалом страхової компанії; коефіцієнтний, прогнозування – для оцінки інвестиційної діяльності страхової компанії; таблично-графічний метод – для наочного відображення динаміки та структури показників дослідження.

На основі проведеної комплексної оцінки інвестиційної діяльності страхової компанії було визначено достатній рівень її дохідності, але було виявлено, що основною проблемою в управлінні інвестиційним потенціалом страховика є низький рівень ліквідності активів. З'ясовано причини їх зменшення та запропоновано напрями диверсифікації інвестиційного портфелю.

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що реалізація напрямів нової моделі державного регулювання дозволить удосконалити механізм управління інвестиційним потенціалом страхової компанії. Це в свою чергу потребує законодавчих змін у відповідності директивам ЄС.

***Ключові слова:** інвестиційний потенціал, інвестиційна діяльність, страхова компанія, активи, управління, ліквідність, оцінка, державне регулювання.*

Вступ. Страхові компанії відіграють важливу роль в економічній діяльності країни. Оскільки вони виконують функції не лише страховика, а й активно приймають участь в інвестиційній діяльності. В економіці України відбувається спад темпів зростання економіки, в наслідок чого виникає потреба використання всіх можливих засобів стимулювання виробництва. Одним із основних способів – є інвестування, який потребує чіткого управління з боку держави та компанії. У Європейському Союзі страховики є більшими інвесторами, ніж банки та інвестиційні фонди, але в Україні цей напрям використовується недостатньо.

В іноземних страхових компаніях інвестиційний прибуток складає 20-30%, в той час як в Україні лише 2-3%. Тому актуальним є вирішення проблеми ефективного управління інвестиційним потенціалом страхової компанії в умовах необхідності змін у державному законодавстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню формування інвестиційного потенціалу страхових компаній, його оцінки та ефективного управління присвятили наукові роботи Т.С. Гавриляк [2], О.Й. Жабинець [3], О.Н. Козлова [5], Л.В. Піддубна [6] та В.Л. Пластун [7] та інші [8, 10].

Проте, незважаючи на велику кількість підходів щодо управління інвестиційним потенціалом страхової компанії, постає потреба у поглибленому дослідженні цього питання в умовах формування нової моделі державного інвестиційного регулювання страхового ринку.

Мета. Мета статті полягає в дослідженні процесу управління інвестиційним потенціалом страхової компанії, що в свою чергу передбачає оцінку її інвестиційної діяльності.

Методологія дослідження. У процесі дослідження були використані наступні методи: аналітичний, графічний, коефіцієнтний, прогнозування та інші.

Результати дослідження. Головною функцією страховика на економічному ринку є захист інтересів фізичних та юридичних осіб від збитків у разі настання страхових подій. Проте, страхові компанії виконують роль не тільки важливих підприємницьких структур, а й інвестиційних інститутів. Особливість їх діяльності полягає в отриманні прибутку не лише від страхової діяльності, а й збільшенні фінансового результату внаслідок ефективного управління інвестиційним потенціалом [3].

Згідно представлених досліджень у «Білій книзі» [1] НБУ від квітня 2020 року розвиток страхового ринку стримують ряд факторів, серед яких: проблеми з платоспроможністю та ліквідністю, відсутність чіткої моделі управління інвестиційним потенціалом та неефективність контролю з боку держави.

Вдало організована інвестиційна діяльність впливає на якість страхових послуг та на рейтинг страховика.

Також від неї залежить спроможність компанією покривати власні зобов'язань та допомагає акумулювати доходи, отримані від: відсотків на депозитних рахунках, від відсотків на суму залишків на поточних рахунках у банках, відсоткового доходу від цінних паперів, відсотків від цінних паперів і т.д.

Метою НБУ є створення стійкого та конкурентоспроможного страхового ринку. Для цього було запроваджено нову модель регулювання страхової діяльності, для якої базою стали директиви ЄС та світові практики.

Одним із напрямів даної моделі є удосконалення механізму управління інвестиційним потенціалом страхової компанії, що в свою чергу передбачає оцінку її інвестиційної діяльності. Це дозволить виявити відповідність отриманих розрахунків нормативним значенням оцінки рівня інвестиційного потенціалу страховика [5].

Об'єктом дослідження було обрано ПрАТ «Страхова компанія «Провідна», яка входить до Топ-10 провідних компаній України.

Основним видом діяльності компанії є надання страхових послуг за видами страхування іншими ніж страхування життя. Страхова компанія має 29 ліцензій на надання послуг обов'язкового та добровільного страхування. Компанія надає послуги фізичним і юридичним особам переважно як роздрібна страхова компанія.

Використовуючи дані річної звітності ПрАТ «Страхова компанія «Провідна» за 2017-2019 рр. [9] на основі коефіцієнтного методу було проведено оцінку інвестиційного потенціалу страховика (табл. 1).

Таблиця 1. Оцінка інвестиційного потенціалу ПрАТ «Страхова компанія «Провідна» за 2017-2019 рр., у %

з/п	Показник	Роки			Відхилення		Оцінка		
		2017	2018	2019	Абс.	Відн	Добре	Задовіл.	Незад.
		3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Показник доходності інвестицій	12,0	39,3	1,8	-10,2	-84,9	>0	0-0,62	<0
2.	Показник доходності розміщення страхових резервів	35,1	38,6	1,6	-33,5	-95,5	>0	0-0,62	<0
3.	Показник ліквідності активів	90,4	44,9	39,5	-50,8	-56,3	95; +∞	65; 95	0 ;65
4.	Показник покриття ліквідними активами стр. р.	110,0	48,3	43,2	-66,8	-60,7	max 80; +∞	min 80; max 80	0; Min 80
5.	Показник покриття ліквідними активами та інвестиціями страхових зобов'язань	145,8	49,0	43,6	-102,2	-70,1	max170; +∞	min 170; max 170	0; min 170
6.	Показник частки страхових резервів в активах	47,3	84,5	60,1	12,8	27,0	0; min 30	min 30 max 30	30; +∞
7.	Показник зростання активів	81,9	56,0	156,0	74,1	90,3	max 0; +∞	min 0 max 0	-∞; min 0
8.	Показник зростання інвестиційн. портфеля	106,7	33,7	98,6	-8,1	-7,6	max 0	0	-∞; 0

Джерело: складено авторами за даними [8, 9]

За даними табл. 1 показники доходності мали тенденцію до зменшення – на 84,9% та 95,5% відповідно, але при цьому відповідали оцінці «добре». Відповідне скорочення може спричинити появу ризику втрати прибутковості в майбутньому.

Показники ліквідності також зменшувалися, що призвело до оцінки «задовільно». Це характеризує неможливість страхової компанії у разі потреби миттєво покрити свої зобов'язання активами та сформуванню достатній обсяг страхових резервів через їх низьку ліквідність.

В свою чергу показник частки страхових резервів в активах мав оцінку «незадовільно», що пояснюється невідповідністю нормативному.

Динаміка показників активів та інвестиційного портфелю протягом досліджуваного періоду мала нестабільний характер, що зможе спричинити ризик зменшення швидкості приросту обсягу інвестиційного портфеля компанії.

Наступним етапом дослідження була оцінка загального рівня інвестиційного потенціалу страхової компанії з позиції його прогнозування.

При цьому слід врахувати вплив основних складових фінансових ресурсів страхової компанії на формування інвестиційного потенціалу:

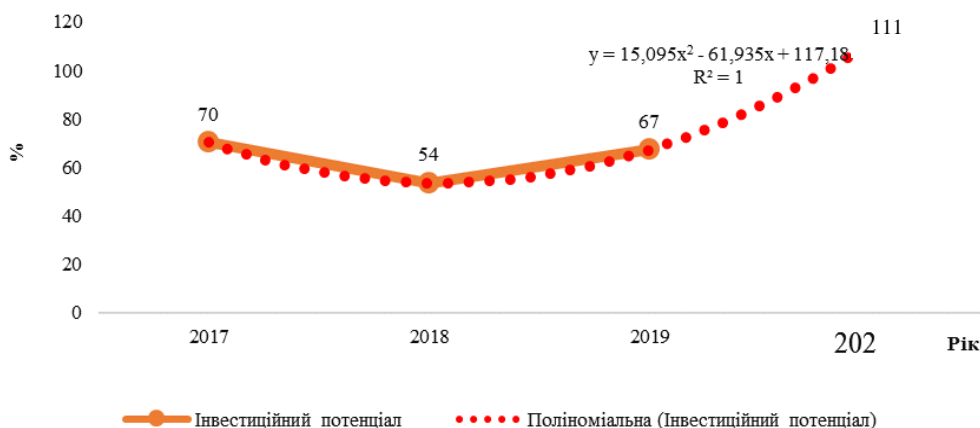
$$ІП = \frac{(ВК+СР)-ДЗ}{\Sigma А} \times 100\% \quad (1)$$

Результати розрахунку представлено в табл. 2, а динаміку прогнозного значення інвестиційного потенціалу страхової компанії представлено на рис. 1.

Таблиця 2. Результати розрахунку рівня інвестиційного потенціалу ПрАТ «Страхова компанія «Провідна» за 2017-2019 рр.

Показник	2017	2018	2019
Власний капітал (ВК)	281298	33261	196952
Страхові резерви (СР)	311568	311941	349487
Дебіторська заборгованість (ДЗ)	127246	149491	159146
Активи (ΣA)	659960	368110	574089

Джерело: складено авторами за даними [8, 9]

Рис. 1 Рівень прогнозного значення інвестиційного потенціалу ПрАТ «Страхова компанія «Провідна» за 2017-2019 рр., у %

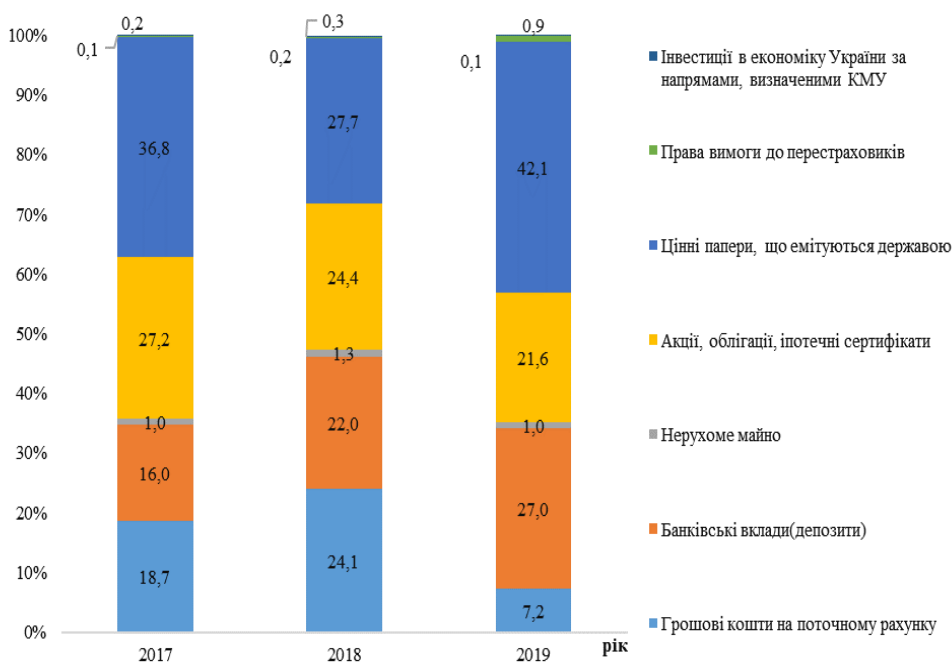
Джерело: складено авторами за даними [7, 8, 9]

Згідно рис. 1 отримані результати показують достатній обсяг фінансових ресурсів страхової компанії для формування інвестиційного потенціалу, що свідчить про його високий рівень.

Також отримані прогнози розрахунки характеризують його тенденцію до зростання. Але оцінка інвестиційного потенціалу ПрАТ «Страхова компанія «Провідна» протягом 2017-2019 рр. на основі коефіцієнтного методу показала, що незважаючи на достатній обсяг інвестицій та високу дохідність, керівництву страхової компанії в процесі управління інвестиційним потенціалом необхідно звернути увагу на низький рівень ліквідності активів.

Активи є основним джерелом інвестицій, тому доцільно провести оцінку динаміки та структури активів, визначені статтею 31 Закону України «Про страхування» [4] для представлення інвестиційного портфеля протягом 2017-2019рр., з метою виявлення причини зменшення їх ліквідності.

З рис. 2 бачимо, що активи, визначені статтею 31 Закону України «Про страхування» [4] для представлення інвестиційного портфеля протягом 2017-2019рр. зросли на 5,9%. При цьому зросли на 67% інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними КМУ. Було з'ясовано, що основними складовими інвестиційного портфеля є цінні папери та банківські вклади, обсяг яких збільшився на 21% та 78% відповідно. В той час значно зменшилась частка ліквідних активів, а саме: акцій, облігацій, іпотечних сертифікатів та грошових коштів на поточному рахунку.

Рис. 2 Динаміка структури активів для представлення інвестиційного портфеля
ПрАТ «Страхова компанія «Провідна» у 2017-2019 рр., у %

Джерело: складено авторами за даними [3, 9]

Правомірно зазначити, що на страховому ринку України в 2019 році депозити та цінні папери, емітовані державою були основними активами для інвестування та склали 54% [1]. Відповідна ситуація прослідковується в процесі оцінки структури активів ПрАТ «Страхова компанія «Провідна». Так ротягом 2017-2019 рр. збільшились малоліквідні активи, а саме: цінні папери та депозитів, частка яких складала в середньому 53%. Це доводить законодавчий вплив на формування інвестиційного потенціалу страхової компанії.

Тому, виходячи з вищенаведеного, необхідно провести диверсифікацію інвестиційного портфеля, визначеного законодавством, за рахунок збільшення частки високоліквідних активів. Виходячи з того, що основною складовою інвестицій є цінні папери, то державі необхідно використовувати європейську практику застосування нового виду страхування – інвестиційне «фондове страхування» або Unit-Linked. При укладанні такого страхового договору одна частина доходу є фіксованою, а інша – інвестиційною складовою, що й забезпечує дохід страхувальнику, залежно від його діяльності на ринку цінних паперів [6, 7].

Згідно нової моделі державного інвестиційного регулювання страхового ринку [1], для якісного управління платоспроможністю та підвищення ліквідності необхідно забезпечити коректну оцінку вартості активів страхових компаній та адекватність оцінки резервів. Оскільки активи є основною складовою формування інвестиційного потенціалу, то вони мають бути високоякісними та високоліквідними для забезпечення покриття страхових зобов'язань. Запровадження даної моделі дозволить:

- забезпечити відображення справедливої вартості активів;

- визначити чіткі дії страховика у разі невиконання вимог платоспроможності та ліквідності;
- збільшити рівень капіталізації та стійкості страхової компанії;
- посилити конкурентоспроможність на страховому ринку;
- створити прозору систему функціонування та підвищити інвестиційну привабливість для іноземних інвесторів.

Це в свою чергу буде сприяти підвищенню довіри споживачів до страхових компаній, що призведе до збільшення їх фінансових ресурсів та посилить активність інвестиційної діяльності.

Висновки і перспективи. Страхові компанії виконують важливу роль в інвестиційному процесі економіки України, а отже ефективне управління інвестиційним потенціалом страхової компанії дозволить створити сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій. Проведене дослідження показало наявність проблеми забезпеченості інвестиційного портфеля страхових компаній малоліквідними активами. Вирішення даної проблеми можливо за рахунок реалізації напрямів нової моделі державного регулювання страхового ринку.

Список використаних джерел

1. «Біла книга». Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні. Retrived from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4 (дата звернення: 28.10.2020).
2. Гавриляк Т.С. Фінансовий потенціал інвестиційної діяльності страховиків в економіці України: авотреф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. ек. наук: 16.02.2017. Львів, 2017. 22 с. (дата звернення: 26.10.2020).
3. Жабинець О.Й. Формування інвестиційних ресурсів страхових компаній та питання безпеки їх інвестиційної діяльності. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: Збірник науково-технічних праць*. 2012. Вип. 21.4. С. 178-182 (дата звернення: 26.10.2020).
4. Закон України «Про страхування» від 07 березня 1996 року №85. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. – 1996 (дата звернення: 26.10.2020).
5. Козлова О.Н., Калачева Е.А., Калачева И.В. Инвестиционная деятельность страховых организаций: возможности, перспективы и направления развития. *Финансы и кредит*. 2018. Т. 24, № 9. С. 2056-2074. (дата звернення: 26.10.2020).
6. Піддубна Л.В. Дослідження специфіки інвестиційної діяльності небанківських інституційних інвесторів. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. – 2012. – № 2. – С. 281-286 (дата звернення: 28.10.2020).
7. Пластун В.Л. Тенденції розвитку страхових компаній в Україні та світі. *Інноваційна економіка*. 2012. № 8. С. 40–46. (дата звернення: 30.10.2020).
8. Поплавський О.О. Аналіз інвестиційного потенціалу страхових компаній в умовах фінансової нестабільності. Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2016. – №12 (дата звернення: 29.10.2020)..
9. Річні звіти ПрАТ «Страхова компанія «Провідна» Retrived from: <https://providna.ua/company/richni-zviti> (дата звернення: 29.10.2020).
10. Шаповал Л.П., Іванова А.П Ризик-менеджмент як складник антикризового управління страховими компаніями. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 23. С.313–318 (дата звернення: 29.10.2020).

Дата надходження статті до редакції: 02.11.2020
1 рецензування 17.12.2020 Прийняття в друк: 22.12.2020

Shapoval L.P.¹

Ph.D., Associate Professor
E-mail: shapoval26@meta.ua

Kaplenko T.S.¹

Master student
E-mail: taniakaplenko9825@gmail.com

Rudyk V.K.²

Doctor of Economy Science,
Associate Professor of Finance, Banking, Insurance
and electronic payment systems
¹*Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiy National University*
Kremenchuk, Ukraine

²*State Agrarian and Engineering University in Podilya*
Kamianets-Podilskiy, Ukraine

MANAGEMENT OF THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE INSURANCE COMPANY

Abstract

The article is devoted to the topical problem of effective management of the investment potential of the insurance company in the context of the need for changes in state legislation. The purpose of the article is a comprehensive assessment of the level of investment potential of the insurance company. A new model of state investment regulation of the insurance market is considered. The object of the study was the insurance company, as insurers are the largest investment institutions in the financial market.

During the study, general scientific methods were used: systemic, complex – during the study of the process of managing the investment potential of the insurance company; coefficient, forecasting – to assess the investment activity of the insurance company; tabular and graphic method – to visualize the dynamics and structure of research indicators.

Based on a comprehensive assessment of the investment activity of the insurance company, a sufficient level of its profitability was determined, but it was found that the main problem in managing the investment potential of the insurer is the low level of liquidity of assets. The reasons for their reduction are clarified and the directions of investment portfolio diversification are suggested.

The conducted study suggests that the implementation of the new model of government regulation will improve the mechanism for managing the investment potential of the insurance company. This in turn requires legislative changes in accordance with EU guidelines

Keywords: investment potential, investment activity, insurance company, assets, management, liquidity, valuation, state regulation.

References

1. «Bila knyha». *Maibutnie rehuliuвання ринку страхування в Україні* (vid kvitnia 2020) ["White Paper". Future regulation of the insurance market in Ukraine] Retrived from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4 (accessed 28.10.2020).
2. Havrilyak, T. S. (2017). *Finansovyi potentsial investytsiinoi diialnosti strakhovyktiv v ekonomitsi Ukraini* [Financial Potencial of Investment Activity of Insurers in the Economy of Ukraine] (Ph.D. Thesis) Lviv: Ivan Franko National University of Lviv (accessed 26.10.2020).
3. Zhabynets, O.I. (2012). *Formuvannya investytsiinykh resursiv strakhovykh kompanii ta pytannia bezpeky yikh investytsiinoi diialnosti* [Formation of investment resources of insurance companies and issues of security of their investment activities]. *Scientific Bulletin of the National Forestry University of Ukraine: Collection of scientific and technical works*, 21(4), 178-182. Accessed 26.10.2020.
4. *Zakon Ukrainy «Pro strakhuvannia»* (vid 07 bereznia 1996 roku) [Law of Ukraine "On Insurance"] Verkhovna Rada of Ukraine. Retrived from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-pp#Text>. Accessed 26.10.2020.

-
5. Kozlova, O.N., Kalacheva, E.A., Kalacheva, I.V. (2018). [Investment Activity of Insurance Organizations: Opportunities, Prospects, and Lines of Development]. *Finance and Credit*, 24, 2056–2074. (accessed 25.10.2020).
  6. Piddubna, L.V. (2012). Doslidzhennia spetsyfiki investytsiinoi diialnosti nebankivskykh instytutsiinykh investoriv [Research of specifics of investment activity of non-bank institutional investors] *Bulletin of the University of Banking of the National Bank of Ukraine*, 2, 281-286.
  7. Plastun, V.L. (2012). Tendentsii rozvytku strakhovykh kompanii v Ukraini ta sviti. *Innovatsiina ekonomika* [Trends in the development of insurance companies in Ukraine and the world] *Innovative economy*, 8 40-46. (accessed 30.10.2020).
  8. Poplavskiy, O.O. (2016) Analiz investytsiinoho potentsialu strakhovykh kompanii v umovakh finansovoi nestabilnosti [Analysis of the investment potential of insurance companies in conditions of financial instability.] *Effective Economy*, 12. Retrived from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5347> (accessed 29.10.2020).
  9. Richni zvity PrAT «Strakhova kompaniia «Providna» [Annual reports of PJSC "Insurance Company" Leading"] Retrived from: <https://providna.ua/company/richni-zviti> (accessed 29.10.2020).
  10. Shapoval, L.P., Ivanova, A.P. (2018). Ryzik-menedzhment yak skladnyk antykrizovoho upravlinnia strakhovymy kompaniiamy [Risk management as part of crisis management of insurance companies]. *Infrastruktura rynku*, 23, 313–318.

Received: 11/02/2020

Revision: 12/17/2020 Accepted: 12/22/2020